

Strengere regels rond navelbreuken

Tekst: Antoine de Vocht - adVee dierenartsen

Beeld: Twan Wiermans

Navelbreuken zijn geen nieuw probleem, maar de aandacht ervoor is wel hernieuwd. Slachterijen en NVWA controleren er strenger op. Maar wanneer mag je een navelbreuk een navelbreuk noemen? En waar komen ze vandaan?

Bij de geboorte is het niet meteen zichtbaar, maar daar ligt wel de oorzaak van navelbreuken.

Misschien een weinig spannend onderwerp maar toch momenteel zeker wekelijks onderwerp van gesprek, de navelbreuk. NVWA en slachterijen zijn veel strenger geworden wanneer het gaat om navelbreuken; de breuk zou maximaal zo groot mogen zijn als 30 procent van de ruimte tussen de buik en ondergrond en moet volledig gesloten zijn. Maar een duidelijke richtlijn wordt niet gecommuniceerd.

Wat is een navelbreuk?

Van een navelbreuk - ofwel hernia umbilicalis - kan worden gesproken wanneer het buikvlies door een opening in de buikspierwand uitpuilt. We kunnen een navelbreuk verdelen in drie onderdelen: de breukpoort, dit is de zwakke plek in de buikwand, de breukzak, dit is alles wat door de poort heen komt en de breukinhoud, dat is uiteraard alles wat in de breukzak is gezakt. Wanneer de opening erg klein is, kan het zijn dat er alleen vet in zit, maar in een relatief kleine breuk kan ook een klein stuk darm zitten. Deze breuken kunnen levensbedreigend zijn, doordat de darm afgekneld kan worden door de breukpoort. Een grote breuk zal doorgaans grotendeels gevuld zijn met darmen.

Navelbreuken bij varkens

Navelbreuken komen regelmatig voor bij varkens. In verschillende onderzoeken worden verschillende prevalenties genoemd. Beschreven in deze literatuur lopen deze uiteen van 0,4 procent tot zelfs 6,7 procent (ook bij vergelijkbare genetica).

Navelbreuken kunnen op alle leeftijden ontstaan. Een groot deel ontstaat voor de leeftijd van 10 weken. Het komt echter ook regelmatig voor dat na opleg in de vleesvarkensstal nog nieuwe breuken lijken te ontstaan. Deze dieren hebben zeer waarschijnlijk al een zwakke plek in de buikwand gehad. Doordat het varken groeit en de druk op de buikwand toeneemt, wordt dit pas later een navelbreuk. Een uitpuiling ter hoogte van de navel kan echter ook veroorzaakt worden door o.a. abscessen en cysten.

Waarom ontstaat een navelbreuk?

Navelbreuken ontstaan doordat weefsel rondom de navelstreng niet goed sluit en er een zwakke plek in de buikwand ontstaat. Het niet goed sluiten van de opening van de navelstreng kan een gevolg zijn van het 'trekken' aan de navelstreng doordat de navelstreng bv. in het rooster of ergens

Het komt regelmatig voor dat na opleg in de vleesvarkensstal nog nieuwe breuken lijken te ontstaan. Deze dieren hebben zeer waarschijnlijk al een zwakke plek in de buikwand gehad.

anders achter blijft hangen. Vaak is een navelbreuk het gevolg van een navelontsteking. Een ontsteking aan de navel ontstaat vaak door suboptimale hygiëne in het kraamhok.

Een navelbreuk ontstaat echter niet altijd door een navelontsteking. Een big kan een aangeboren zwakkere buikwand hebben. Mogelijk speelt genetica hier een rol in. Er zijn enkele genen die in verband worden gebracht met navelbreuken. De overerfbaarheid van navelbreuken is echter laag. In het algemeen hebben aangeboren afwijkingen een erfelijkheidsgraad van 0,1 tot 0,35 en dat betekent dat de overige 65 tot 90 procent afhankelijk is van de omgevingsfactoren. Deze erfelijkheidsgraad zorgt er ook voor dat het kenmerk, met de juiste inweging, meegenomen kan worden in het fokdoel.

Oorzaken van navelbreuk

Zoals veel aandoeningen zijn ook de oorzaken van navelbreuken multifactorieel. Zo zien we bij een periode met meer zwak geboren biggen, ten gevolge van welke oorzaak dan ook, meer navelbreuken. Denk aan infecties in de dracht, maar ook neonatale diarree komt de kraamhokhygiëne niet ten goede.

Het verminderen van het aantal navelontstekingen zal veel aandacht vragen in de kraamstal: het korter knippen van de navelstreng direct na de geboorte zorgt ervoor dat de biggen niet blijven haken achter mestroosters of stalinrichting, het ontsmetten van de navels, het gebruik van kalk om de navelstreng zo snel mogelijk te laten opdrogen. Controleer na de biggenbehandelingen op dag 3 de navels en behandel ze adequaat, inclusief eventuele extra jodiumontsmetting. Dit dient te gebeuren naast een schone en hygiënische omgeving voor de big.

Maar ook het ingrijpen van de veehouder kan leiden tot meer navelbreuken. Bijvoorbeeld wanneer iets te hardhandig wordt ingegrepen bij de geboortehulp. Navels scheuren dan af op een ongebruikelijke plek en vormen een risico op breuken. Ook te vroeg ingrijpen met inleiding kan een rol spelen. Wanneer biggen te vroeg geboren worden is er ook een groter risico op breuken. Geltenworpen lopen daarom een iets groter risico op breukvorming.

Waarom een navelbreuk een probleem is

Zoals hierboven al beschreven, kan een kleine navelbreuk voor een afsluiting van de darm zorgen. Een grote breuk kan resulteren in beschadigingen van de huid. Dit schaadt het welzijn en beide kunnen de dood als gevolg hebben, al dan niet door euthanasie. Wanneer de huid beschadigd is, is transport van het betreffende varken niet meer toegestaan.

Slachterijen zijn steeds kritischer in het accepteren van navelbreuken. Zowel NVWA als slachterijen laten veel onduidelijkheid bestaan over wat wel en wat niet acceptabel is. De belangrijkste reden waarom navelbreuken niet gewenst zijn, is dat de kans groter is dat er darm aangeprikt wordt waardoor er bezoedeling (mestdeeltjes) op karkasdelen bedoeld voor consumptie terecht kan komen.

Navelbreuken kunnen op alle leeftijden ontstaan. Een groot deel ontstaat voor de leeftijd van 10 weken. Het komt echter ook regelmatig voor dat na opleg in de vleesvarkensstal nog nieuwe breuken lijken te ontstaan.

Besluit

Zelfs na de best mogelijke preventieve maatregelen zullen aan het einde van het vleesvarkenstraject dieren met een navelbreuk zijn. De huidige situatie waarin wij als dierenarts gevraagd worden dieren met een intacte breuk te euthanaseren, is echter in mijn beleving geen wenselijke. Dierwelzijnsprobleem is te ondervangen door het dier te separeren tijdens transport. Volksgezondheid mag nooit een compromis zijn. Maar ik zie verder geen enkele reden waarom een dier met een grotere intacte navelbreuk niet geslacht kan worden. Zeker in een tijd waar iedereen de mond vol heeft van verspilling. Ook het euthanaseren van deze 'gezonde' dieren zal ons weer verweten worden, door veehouder en ngo's. ←